

Seat No. : _____

NI-136

November-2025

B.A., Sem.-V

DSC-M-354 : Psychology

(A : Experimental Psychology)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. પરિવર્ત્ય એટલે શું ? સ્વતંત્ર પરિવર્ત્યના પ્રકારો વિગતે સમજાવો. 10
અથવા
1. પ્રાયોગિક ભૂલના પ્રકાર તરીકે સતત કે સ્થિર ભૂલ અને યાદચ્છ ભૂલ સમજાવો. 10
2. સાહચર્ય એટલે શું ? સાહચર્યના નિયમો વિગતે સમજાવો. 10
અથવા
2. સાહચર્યના વર્ગીકરણના સંદર્ભમાં વારંવારિતાના કોઠાઓ સદ્રષ્ટાંત ચર્ચો. 10
3. માપન તુલા એટલે શું ? મધ્યાંતર તુલા અને ગુણોત્તર તુલાની સદ્રષ્ટાંત સમજૂતી આપો. 10
અથવા
3. પરિવર્ત્ય ભૂલો અને સ્થિર ભૂલો વિશે સમજૂતી આપો. 10
4. શિક્ષણ એટલે શું ? શિક્ષણના પ્રકારો સદ્રષ્ટાંત સમજાવો. 10
અથવા
4. શિક્ષણનું માપન સમજાવો. 10
5. નીચેના વિધાનો ખરા છે કે ખોટા જણાવો : (કોઈપણ દસ) 10
 - (1) પ્રયોગ એટલે નિયંત્રિત પરિસ્થિતિમાં કરવામાં આવેલ નિરીક્ષણ.
 - (2) પ્રયોગમાં અભ્યાસ માટે કૃત્રિમ પરિસ્થિતિ ઉત્પન્ન કરી પ્રયોગ કરી શકાય છે.
 - (3) પ્રાયોગિક ભૂલના કારણે પરિણામની શુદ્ધતા વધે છે.
 - (4) પોસ્ટમેન અને ઈગન શાબ્દિક સાહચર્ય પ્રયોગોના બે પ્રકાર પાડે છે.
 - (5) એરિસ્ટોટલે ત્રણ પ્રકારના સાહચર્યોનું સૂચન કર્યું.
 - (6) ઉદ્દીપક પ્રત્યે કારક પ્રતિક્રિયા કરતાં શાબ્દિક પ્રતિક્રિયા કરવામાં ઓછો સમય જાય છે.
 - (7) ધ્રાણેન્દ્રિયથી ગંધ સંવેદનનો અનુભવ થાય છે.
 - (8) સંવેદનશીલતાના બે પ્રકારો છે.
 - (9) જી.ટી. ફેકનર એ એક રસાયણશાસ્ત્રી હતા.
 - (10) શિક્ષણ એક અમૂર્ત ક્રિયા છે.
 - (11) સૌ પ્રથમ અર્થહીન પદોની રચના એબિંગહોસે કરી.
 - (12) શિક્ષણના મુખ્યત્વે બે પ્રકારો છે.

NI-136

November-2025

B.A., Sem.-V

DSC-M-354 : Psychology

(A : Experimental Psychology)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. What is a Variable ? Explain in detail the types of Independent Variable. 10
- OR**
1. Explain Constant (Systematic) Error and Random Error as type of Experimental Error. 10
2. What is an Association ? Explain in detail the laws of Association. 10
- OR**
2. Discuss Frequency Tables with examples in the context of the classification of Association. 10
3. What are Scales of Measurement ? Explain the Interval Scale and the Ratio Scale with suitable examples. 10
- OR**
3. Explain Variable Errors and Constant Errors. 10
4. What is Learning ? Explain the types of Learning with suitable examples. 10
- OR**
4. Explain the Measurement of Learning. 10
5. State whether the following statements are True or False : (Any **ten**) 10
 - (1) An experiment is an observation conducted under controlled condition.
 - (2) In an experiment, an artificial situation can be created for study.
 - (3) Experimental error increases the accuracy of the result.
 - (4) Postman and Egan classified verbal association experiments into two types.
 - (5) Aristotle proposed three types of association.
 - (6) Less time is required for a verbal response than for an operant response to a stimulus.
 - (7) Sensation of smell is experienced through the sense of smell.
 - (8) There are two types of sensitivity.
 - (9) G.T. Fechner was a chemist.
 - (10) Learning is an abstract process.
 - (11) The first meaningless syllables were created by Ebbinghaus.
 - (12) There are mainly two types of learning.

NI-136

November-2025

B.A., Sem.-V

DSC-M-354 : Psychology

[B : Experimental Psychology (Theory)]

(NEP) (Minor)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. મનોભૌતિકશાસ્ત્રની પદ્ધતિઓ જણાવી, લઘુત્તમ ફેરફારની પદ્ધતિ વિગતે સમજાવો. 10
અથવા
1. ક્રમાંક પદ્ધતિ અને યુગ્મ સાહચર્ય પદ્ધતિ વર્ણવો. 10
2. શાબ્દિક શિક્ષણમાં મહાવરાની પદ્ધતિઓ વર્ણવો. 10
અથવા
2. “શિક્ષણ સામગ્રીની અર્થપૂર્ણતા અને પ્રમાણ” શીખનાર વ્યક્તિના કર્તુત્વ પર અસર કરતાં ઘટક તરીકે સમજાવો. 10
3. ટૂંકાગાળાની અને લાંબાગાળાની સ્મૃતિ વચ્ચેનો તફાવત સ્પષ્ટ કરો. 10
અથવા
3. ધારણના પ્રમાણને અસર કરતા ઘટકો વર્ણવો. 10
4. સંકલ્પનાનો અર્થ આપી, સંકલ્પનાના પ્રકારો સમજાવો. 10
અથવા
4. સમસ્યા ઉકેલમાં આંતરસૂઝનો ફાળો ચર્ચો. 10
5. નીચેના વિધાનો ખરા છે કે ખોટા તે જણાવો : (કોઈપણ દસ) 10
 - (1) સ્થિર ઉદ્દીપકોની પદ્ધતિને આવૃત્તિ પદ્ધતિ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.
 - (2) મનોભૌતિકશાસ્ત્રનો હેતુ ભૌતિક ઉદ્દીપક અને સાંવેદનિક અનુભવ વચ્ચેના આંતરક્રિયાત્મક સંબંધોને જાણવાનો છે.
 - (3) યુગ્મતુલના પદ્ધતિમાં તમામ ઉદ્દીપકોને એક સાથે વિષેય સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવે છે.
 - (4) અર્થહીન પદોની રચના સિગ્મંડ ફ્રોઈડ નામના મનોવૈજ્ઞાનિકે કરી છે.
 - (5) અર્થહીન સામગ્રી એ અર્થપૂર્ણ સામગ્રી કરતાં ઝડપથી શીખી શકાય છે.
 - (6) પ્રેરણા અને ધ્યાન શીખવાની પ્રક્રિયાને અસર કરે છે.
 - (7) ભૂતકાળના અનુભવોને અર્થપૂર્ણ રીતે પુનઃજાગૃત કરવાની પ્રક્રિયાને શિક્ષણ કહે છે.
 - (8) ટૂંકા ગાળાની સ્મૃતિનો વિસ્તાર 10 ± 2 હોય છે.
 - (9) સ્મૃતિના ત્રણ મૂખ્ય તબક્કાઓ છે – સંકેતાંકન, સંગ્રહ અને પુનઃપ્રાપ્તિ.
 - (10) આંતરસૂઝ એટલે એવી પરિસ્થિતિ કે જેનો તાત્કાલિક ઉકેલ મળતો ન હોય.
 - (11) નામકરણ અંગેનો પ્રયોગ ઈ.સ. 1920 માં હલ નામના મનોવૈજ્ઞાનિકે કર્યો છે.
 - (12) કોહલરે આંતરસૂઝ અંગેના પ્રયોગો ચિમ્પાન્ઝી પર કરેલા છે.

NI-136

November-2025

B.A., Sem.-V

DSC-M-354 : Psychology

[B : Experimental Psychology (Theory)]
(NEP) (Minor)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

1. State the methods of Psychophysics, explain the method of minimal changes in detail. 10
OR
1. Describe the method of Ranking and method of Pair Association. 10
2. Describe the methods of Practice in verbal learning. 10
OR
2. Explain “Meaningfulness and quantity of Learning Material” as factor affecting the performance of the learner. 10
3. Differentiate between short-term memory and long-term memory. 10
OR
3. Describe the factors that affect the degree of Retention. 10
4. Give the meaning of concept and explain the types of concept. 10
OR
4. Discuss the contribution of Insight in problem solving. 10
5. State whether the following statements are true or false : (Attempt any ten) 10
 - (1) The method of Constant stimuli is also known as the frequency method.
 - (2) The aim of psychophysics is to understand the interactive relationships between physical stimuli and sensory experience.
 - (3) In the pair association method, all stimuli are presented to the subject simultaneously.
 - (4) The concept of nonsense syllables was developed by the psychologist Sigmund Freud.
 - (5) Meaningless content can be learned faster than meaningful content.
 - (6) Motivation and attention affect the learning process.
 - (7) The process of reawakening past experiences in a meaningful way is called Learning.
 - (8) The span of short-term memory is 10 ± 2 .
 - (9) The three main stages of memory are encoding, storage and retrieval.
 - (10) An insight is a situation that does not have an immediate solution.
 - (11) The naming experiment was conducted in 1920 by the psychologist Hull.
 - (12) Kohler conducted experiments on insight on chimpanzees.